

TRAVMA VE RESÜSİTASYON KURSU (TRK):
İLK 2 YILIN DEĞERLENDİRMESİTRAUMA AND RESUSCITATION COURSE (TRC):
EVALUATION OF THE FIRST 2 YEARSDr. Korhan TAVİLOĞLU*, Dr. Cemalettin ERTEKİN*, Dr. Recep GÜLOĞLU*, Dr. Rifat TOKYAY**,
Dr. Yılmaz AKGÜN***

ÖZET: Aralık 1998 ve Kasım 2000 tarihleri arasında, ülke genelinde 2'si eğitmen kursu ve 6'sı standart kurs olmak üzere toplam 8 Travma ve Resüsitasyon Kursu (TRK) düzenlemiştir. Yapılan anket sonuçlarına göre 63 eğitmen ve 121 kursiyerin görüşleri değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçlarının ilerideki kurslara katkıda bulunacağına inandığımızdan, bu çalışmada tartışmayı uygun buldu. İki eğitmen kursuna katılan 63 eğitmenden 55'i üniversite, geri kalan 8'i ise eğitim hastanelerinde görev yapmaktadır. Altı standart kursa toplam 121 hekim katılmış ve yaş ortalamaları 34 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların hekimlik yaptığı ortalama süre 10 yıl (3 ay- 43 yıl) olarak saptanmıştır. Kursta katılan doktorların % 94'ü kursu içeriği yönünden yeterli bulmuştur. Kurs kitabını, katılımcıların % 15'i şekil ve resim açısından yetersiz bulmuştur. Kursun hedef kitlesinin en çok acil servis doktorları ve pratisyen hekimler olması gerektiğine inanılanlar çoğunluktadır. Sonuç olarak en büyük eleştirinin uygulamalı eğitimin eksikliği ve video oturumlarının azlığı ile TRK kitabında şekillerin eksikliği olduğunu belirlemiş bulunmaktayız. Hedefimiz bu tip eleştirilerin ışığında, yeni kursların daha verimli ve yararlı olması yönünde gerekli değişiklikleri yapmak, acil travma ve resüsitasyon konusunda, ülke genelinde bir standardizasyona getirmektir.

Anahtar kelimeler: travma kursu, resüsitasyon, mezuniyet sonrası eğitim

SUMMARY: Eight Trauma and resuscitation Courses (TRC): two instructor and 6 student courses have been organized in Turkey between December 1998 and November 2000. Questionnaire results of 121 students and 63 instructors were reviewed. We strongly believe that these results will be supportive for the courses in the future. Fifty-five of the instructors were from university, and 8 were from teaching hospitals. 121 doctors attended six student courses, the average age of whom was 34. Average time period following university graduation was 10 years (3 months - 43 years) for the participants. Among these, 94 % found the course content sufficient. The course book was determined as insufficient in terms of drawings and pictures by 15 %. The main target population of the course was selected as emergency service doctors and practitioners. As a result we determined that the main criticisms were insufficient practical and video sessions and the lack of drawings in the course book our main goal is to accomplish the required changes, and make new courses more yielding and profitable, thus introduce standardization in terms of trauma care nationwide.

Key words: trauma course, resuscitation, postgraduate education

GİRİŞ

Travma bilindiği gibi, 0-44 yaş grubunda birinci sırada ölüm nedenidir. Tüm yaş gruplarında ise kanser ve kardiyovasküler hastalıklardan sonra üçüncü sırada ölüm nedeni olarak yer almaktadır (1). Ülkemizde acil yardım ve resüsitasyon konusuna, bugüne değin sağlık kuruluşlarının yeterince önem verilmemiş olması ve bu konuda çok ciddi eksikliklerin bulunduğu bilinen bir gerçektir. Hekimlerin

travma hastalarına yaklaşımı konusunda, Sağlık Bakanlığı, YÖK veya bu konuda uğraş veren sivil toplum örgütleri tarafından 1998 yılına dek, tanımlanmış standartlar bulunmamakta idi (2,3). Görsel ve yazılı basında, yaralıların acil yardım ile ilgili giderek artan sıklıkta çıkan olumsuz haberler ve halkımızın bu konudaki rahatsızlığı ile hekimlerimizin bu konudaki talepleri, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı, Acil Cerrahi servisi öğretim üyelerini ve Ulusal Travma ve Acil Cerrahi Derneği yöneticilerini bu konuya çözüm getirmeye zorlamıştır. Bu amaçla 1997 ve 1998 yıllarında alt yapısı oluşturulan Travma ve Resüsitasyon Kursu (TRK), hekimlerimizin travma hastalarına yaklaşımına bir standart getirmek amacı ile 1998 yılı sonunda hizmete sokulmuştur(4).

Travmalı hasta bakımı konusunda ilk kurs 1978 yılında ABD'nin Nebraska yöresi Acil Servislerinde uygulanmıştır. 1980 yılından beri, Amerika Birleşik Devletlerinin tüm bölgelerinde Advanced Trauma Life Support Course (ATLS)

* İÜ, İstanbul Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi ABD, Acil Cerrahi Servisi, İstanbul

** Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi ABD, Bursa

***Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi ABD, Diyarbakır

* Yazışma Adresi : Doç. Dr. Korhan Taviloğlu

İÜ, İstanbul Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi ABD, Acil Cerrahi Servisi, Çapa, 34390, İstanbul

Tel: (0212) 531-1246 (0212) 531-0939 Faks: (0212) 533-1882

E-mail: ktavil@superonline.com

adı altında standart olarak bu tür bir kurs uygulanmaktadır. ATLS, ABD'nin 10 ayrı bölgesinde, değişik şehirlerde tüm yıl boyunca düzenli aralıklarla uygulanmaktadır. Kurs süresi: 2-2,5 gün olup, toplam 18 saat sürmektedir (18 CME kredisi). Kurs tarihinden en az 1 ay önce yazılı kurs materyali katılımcılara ulaştırılmakta ve kurs bitiminde bunun üzerinde sınav uygulanmaktadır. Kurs sonunda başarılı olanlara 4 yıl boyunca tüm ülkede geçerli olan bir sertifikaya verilmektedir. Acil servislerde çalışan tüm hekimler bu sertifikaya sahip olmak zorundadır. Belgenin süresi bitiminde ise kurs tekrarı zorunlu kılınmıştır. Ayrıca, kursları gerçekleştirecek olan eğitmenler için ise bir günlük kurslar düzenlenmiştir. ATLS kursu ortalama üçer yıllık dönemlerle revizyona uğramaktadır (5).

1995 yılında Avrupa Travma ve Acil Derneği (EATES), yönetimi European Course on Trauma Care (ECTC) adı ile bir travma kursunun başlatılması planlamıştır. Kurs teorik ve pratik olarak iki bölüme ayrılmıştır. ECTC eğitmenleri için özel kurslar düzenlenmesi düşünülmüştür. Bu kursun ATLS alternatifi olarak düzenlenmediği vurgulanmaktadır. 2000'li yıllarda EATES üyesi 45 ülkede bir standardizasyon yaratılması amaçlanmıştır (6). Ancak, tüm çabalara rağmen 2001 yılına değin kurs ilgili ülkelerde rutin uygulamaya girememiştir.

Bilindiği gibi travma sonrası ölümler üç dönemde incelenmektedir. Birinci dönem, ilk dakikalardaki ölümleri kapsar ve beyin, medulla spinalis, kalp, majör damar yaralanması gibi ciddi yaralanmalar sonucu oluşur. İkinci dönem, ilk saatlerdeki ölümleri içerir ve epidural ile subdural hematomlar, hemopnömotoraks, karaciğer veya dalak rüptürleri ve pelvis fraktürleri bu konuya örnek verilebilir. Üçüncü dönem ise, ilk günler yada haftalarda sepsis veya multipl organ yetmezliği nedeniyle gelişen ölümleri kapsar (7). TRK travma sonrası ölümlerin ikinci döneminde etkili olmayı amaçlar. Çünkü birinci dönemdeki ölümlerin tamamına yakınının önlenemez oluşu ve üçüncü dönemdeki ölümlerin ise geç komplikasyonlar sonucu oluşması, bunları kurs kapsamı dışına itmektedir (4).

TRK'nın devreye girmesi öncesinde, 30 Eylül 1997 tarihinde, II. Ulusal Travma ve Acil Cerrahi Kongresi bünyesinde 204 kişinin katılımı ile TRK Workshop'u gerçekleştirilmiştir. Aynı amaçla, 6-9 Mayıs, 1998 tarihleri arasında, Ulusal Cerrahi Kongresi 98 bünyesinde Travma Eğitimi ve TRK Paneli ile 27-31 Mayıs 1998 tarihleri arasında, 14. İstanbul Tıp Fakültesi Kurultayı bünyesinde Travma ve Canlandırma Kursu gerçekleştirilmiştir. Bu ön tanımlardan sonra mayıs 1998'te TRK kitabı İstanbul'da basılmıştır. Kitap 18 yazarın katılımı ile hazırlanmış olup 15 ana ve 7 ek bölümden oluşmaktadır. Ayrıca, kurs slaytlarının basımı ile TRK eğitmen kitabı oluşturulmuş ve 17-20 Aralık 1998 tarihleri arasında yapılan I. Bölgesel Travma ve Acil Cerrahi kongresi bünyesinde I. TRK eğitmen kursu tamamlanmıştır. Bu çalışmada TRK konusunda son 2 yılda yurt çapında kaydedilen gelişmeler ve sonuçları tartışılacaktır.

MATERYAL VE METOD

Aralık 1998 ile Aralık 2000 tarihleri arasındaki iki yıllık dönemde, ülke genelinde, 2'si eğitmen kursu ve 6'sı standart kurs olmak üzere 8 adet TRK gerçekleştirilmiştir (Tablo 1). Kurslara katılan, 63 eğitmen ve 121 kursiyerin özellikleri incelenmiştir. Eğitmenler, Ulusal Travma ve Acil Cerrahi Derneği'nin aktif bölgesel temsilcilerinden seçilmiş ve eğitim hastanesi kökenli olmalarına özen gösterilmiştir. Bu amaçla yurt çapında ilgili kurum ve kişilerin tümüne resmi duyuru yapılmış, ancak katılma konusunda olumlu yanıt verenler kursa dahil edilebilmiştir. Eğitmenlerin başlıca uzmanlık alanları: Genel Cerrahi, Nöroşirürji, Ortopedi ve Travmatoloji, Göğüs Kalp ve Damar Cerrahisi, Acil Tıp, Anestezyoloji ve Adli Tıp'tır. Kursiyerler için ise herhangi bir seçim söz konusu olmamış, sadece Tıp veya Diş Hekimliği fakülteleri diplomalarına sahip olmaları şartı aranmıştır. Duyurular düzenli olarak Ulusal Travma ve Acil Cerrahi Derneği'nin www.travma.org.tr web adresinden ve 2000 yılı itibarı ile derneğin veri tabanında bulunan konu ile ilgili yaklaşık 100 kişiye elektronik posta yolu ile yapılmaktadır. Kayıt yaptıran hekimlere kurs tarihinin 1-2 ay öncesinde TRK kitabı ulaştırılmaktadır.

Kurs 4 gün süresince devam etmekte ve 08:30 ile 17 saatleri arasında sürmektedir. Örnek bir kurs programında tartışma dahil her biri 45 dakika süren toplam 16 teorik bölüm ve ortalama 2'şer saat süren maketler üzerinde 4 pratik uygulama mevcuttur. Bu dönemin sonunda önce olgu senaryoları ile birlikte pratik sınav ve ardından da çoktan seçmeli test sınavı uygulanmaktadır. Kurs katılımcılarına % 80 başarı sonrasında sertifika verilmektedir. Her kurs, bu konuda geniş deneyimi olan farklı eğitmenler tarafından yönetilmekte ve farklı kişilerin dönüşümlü olarak eğitim vermeleri sağlanmaktadır.

Kursun teorik konuları: TRK genel bilgiler, kaza yerinde yaralıya yaklaşım ve hasta nakli, politravmalı hastanın genel değerlendirilmesi, havayolu sağlanması, şokta genel yaklaşım, kafa travmaları, toraks travmaları, karın travmaları, pelvis travmaları, omurga ve omurilik travmaları, ekstremitre travmaları, yanıklar ve donuklar, pediatrik travma, gebelikte travma, felaketlerde acil yardım ve travmada adli sorumluluk adlı toplam 16 konudan oluşmaktadır. Bu konulara ek olarak, kursiyerler sınavda TRK kitabında yer alan; travmadan korunma, travma kinematiki, bulaşıcı hastalıklardan görevlilerin korunması, travmada radyolojik değerlendirme, tetanoz profilaksisi, göz travmaları adlı 6 ayrı konudan da sorumlu tutulmaktadır. Ayrıca, havayolu sağlanması, toraks travmaları ve diagnostik peritoneal lavaj, şok ve damar yolu sağlanması, omurga ve ekstremitre stabilizasyonu ile baş ve boyun travmalarına yaklaşım adlı 4 ayrı pratik uygulama yapılmaktadır.

Kursun değerlendirilmesinde, daha önceden hazırlanmış olan anket formları, kursiyerlere dağıtılarak görüşleri alınmıştır. Anket formlarında 6 adet soru yer almıştır.

1- Sizce kurs içeriği amacına uygun muydu?

2- Konuşmacılar konu hakkındaki bilgilerinize ek bir katkı sağladılar mı?

- 1- En az beğendiğiniz seminerin adı?
- 2- En çok beğendiğiniz seminerin adı?
- 3- Beğenilenler hangisi/ hangileri fazla teorik düzeyde kalmıyorsa? Daha çok klinik uygulamaya yönelik düzeltmeler arzu eder misiniz? Önerileriniz.
- 4- TRK'da anlatılan, 15 başlık altında toplanan teorik derslerin ve 4 başlık altında toplanan pratik derslerin 1: kötü, 2: orta, 3: iyi, 4: çok iyi şeklinde puanlanması istenmiştir.

Tablo 1. Aralık 1998 - Aralık 2000 döneminde gerçekleştirilen Travma ve resüsitasyon kurslarının ana özellikleri

Kurs tipi	Yer	Tarih	Katılımcı (n)
1. Eğitimci	I. Travma ve Acil Cerrahi kongresi, Bursa	17-20 Aralık 1998	48
2. Standart	İstanbul Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi ABD, Acil Cerrahi Servisi, İstanbul	16 - 18 Şubat 2000	20
3. Standart	İstanbul Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi ABD, Acil Cerrahi Servisi, İstanbul	15 - 18 Mayıs 2000	17
4. Standart	Kızılay Yeniköy Hastanesi, Gölcük	6 Mayıs - 3 Haziran 2000	30
5. Standart	İstanbul Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi ABD, Acil Cerrahi Servisi, İstanbul	5 - 8 Eylül 2000	17
6. Eğitimci	II. Travma ve Acil Cerrahi Kongresi, Diyarbakır	24 - 27 Eylül 2000	15
7. Standart	Standart Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi ABD, Diyarbakır	24 - 27 Eylül 2000	16
2. Standart	İstanbul Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi ABD, Acil Cerrahi Servisi, İstanbul	7 - 10 Kasım 2000	17

SONUÇLAR

17-20 Aralık 1998 tarihlerinde Bursa'da gerçekleştirilen I. eğitimci kursunda toplam 48 eğitimci ve 24-27 Eylül 2000 tarihlerinde Diyarbakır'da gerçekleştirilen II. eğitimci kursuna ise 15 eğitimci katılmıştır. Böylece, iki ayrı eğitimci kursunda toplam 63 eğitimci TRK programına dahil edilmiştir. Bu eğitimcilerin 55'i üniversite hastanelerinde ve 8'i ise eğitimci hastanelerinde görev yapmaktadır. Eğitimcilerin görevli oldukları kurumlar Tablo 3'te özetlenmiştir. Eğitimciler kurslar hakkındaki güncel gelişmeler, hem derneğin web sitesinden, hem de elektronik posta yolu ile düzenli olarak duyurulmaktadır.

Düzenlenen 6 standart kursa katılan 121 hekimin ortalama yaşı 34 ve hekimlik süreleri 10 yıl (3ay- 43 yıl) olarak belirlenmiştir. Bir yılda gördükleri ortalama travma olgusu sayısını, 120 (0-1,000) olarak ifade etmişlerdir. Kursiyerlerin görev yerleri: % 44 ambulans (53 kişi), % 8 devlet hastanesi (10 kişi), % 7 sağlık ocağı (8 kişi), % 6 sağlık müdürlüğü (7 kişi), % 6 diş hekimliği fakültesi (7 kişi) idi. Hekimlerin % 83'ü pratisyen (100 kişi), % 6'sı aile hekimi (7 kişi), % 6'sı diş hekimi (7 kişi), % 3'ü Genel Cerrah (4 kişi) idi (Tablo 4). Sınav sonrasında kursiyerlerin 76'sı (% 62.8) ilk sınavda, 20'si (% 16.5) ikinci sınavda, 3'ü (% 2.4) üçüncü sınavda sertifikaya hak kazanmışlardır. Genel olarak, 99 kişi (% 81.7) sertifika almış, 9 kişi (% 7.5) sınava girmemiş ve 13 kişi (% 10.8) ise başarısız olmuştur.

Kurs bitiminde katılımcılara uygulanan anketlerin sonuçları aşağıdaki sorulara verdikleri yanıtlara göre

değerlendirilmiştir.

1- Kurs içeriği amacına uygun muydu ? sorusuna, kursiyerlerin % 94'ü (169 kişi) evet, % 6'sı (11 kişi) hayır olarak cevaplamışlardır.

2- Konuşmacılar konu hakkındaki bilgilerinize ek bir katkı sağladılar mı? sorusuna, katılımcıların tümü (180 kişi) evet cevabı vermiştir.

3- En az beğendiğiniz seminerin adı? Şok % 27 (48 kişi)

Omurga travmaları % 14 (26 kişi)

Gebelikte travma % 14 (26 kişi)

4- En çok beğendiğiniz seminerin adı?

Yanıklar ve donuklar % 33 (59 kişi)

Karın travmaları % 13 (25 kişi)

Ekstremitre travmaları % 13 (25 kişi)

Pelvis travmaları % 10 (18 kişi)

5- Klinik uygulamaya yönelik düzeltmeler arzu eder misiniz? Önerileriniz şeklindeki soruya katılımcıların tamamı evet cevabı vererek bu yöndeki isteklerini dile getirmişlerdir. Öneri olarak pratik uygulamalar, video CD görüntüleri, radyolojik görüntülemelerle eğitim gibi interaktif yöntemlerle destek istemişlerdir.

6- Teorik ve pratik konuların puanlamasında 1-4 arasında değişen puanlama sistemi konulmuş ve en çok ile en az puanı alan üç konu Tablo 5'te belirtilmiştir.

Sonuç olarak ülke genelinde yaygınlaştırarak travma ve resüsitasyonda bir standart oluşturma amacı güdülen bu kurslarda, katılımcıların tamamı kurs içeriğini amacına uygun bulmuşlardır. Konuşmacılar tüm oturumlarda katılımcılara ek bilgi sağlamışlardır. En az ve en çok beğenilen konularda eğitimci, slayt içeriği, CD ve konuların karmaşıklığı gibi faktörler rol oynamıştır. Bu konudaki düzenlemeler yapılmaktadır. Katılımcıların hemen hemen tümü pratiğe yönelik ve görsel eğitim arzulamaktadır. Bu nedenle video, CD, slayt gösterimi v.b. multimedya olanakları kullanılarak en kısa zamanda pratik eğitimin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca TRK kitabının şekillerle desteklenmesi büyük ölçüde talep görmüştür. Kitabın bir sonraki baskısında eklemeler yapılması planlanmaktadır.

Tablo 2. Örnek bir TRK programı

Teorik konular	
1. TRK genel bilgiler	2. Pelvis travmaları
3. Kaza yerinde yaralıya yaklaşım ve hasta nakli	4. Politravmalı hastanın genel değerlendirilmesi
5. Omurga ve omurilik travmaları	6. Ekstremitre travmaları
7. Havayolu sağlanması	8. Yanıklar ve donuklar
9. Şokta genel yaklaşım	10. Pediatrik travma
11. Kafa travmaları	12. Gebelikte travma
13. Toraks travmaları	14. Felaketlerde acil yardım
15. Karın travmaları	16. Travmada adli sorumluluk

Pratik konular	
1. Havayolu sağlanması	
2. Toraks travmaları ve diagnostik peritoneal lavaj	
3. Şok ve damar yolu sağlanması	
4. Omurga ve ekstremitre stabilizasyonu, baş ve boyun travmalarına yaklaşım	

Tablo 3. TRK eğitimcilerinin dağılımı

Sağlık kuruluşu	İli	Eğitmen (n:63)
Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi	Diyarbakır	17
İstanbul Üniv. İstanbul Tıp Fakültesi	İstanbul	10
Uludağ Üniv. Tıp Fakültesi	Bursa	9
Erciyes Üniv. Tıp Fakültesi	Kayseri	3
İstanbul Üniv., Cerrahpaşa Tıp. Fak.	İstanbul	2
Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi	Kocaeli	2
Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi	Konya	2
Taksim Hastanesi	İstanbul	2
Haydarpaşa GATA	İstanbul	1
Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi	Ankara	1
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi	Ankara	1
Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi	Ankara	1
Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi	Edirne	1
Ondokuz Mayıs Üniv. Tıp Fakültesi	Samsun	1
Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi	Erzurum	1
Süleymaniye Üniv. Tıp Fakültesi	K. Maraş	1
Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi	Urfa	1
İzzet Baysal Üniversitesi Tıp Fak.	Düzce	1
Vakıf Gureba Hastanesi	İstanbul	1
Şişli Etfal Hastanesi	İstanbul	1
SSK Samatya Hastanesi	İstanbul	1
SSK Göztepe Hastanesi	İstanbul	1
Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi	İstanbul	1
SSK Tepecik Hastanesi	İzmir	1

Tablo 5. Teorik ve pratik derslerin puanlama sonuçlarının değerlendirilmesi

Teorik en çok beğenilen konular	
Yanıklar ve donuklar	3.5
Karın travmaları	3.4
Ekstremitte travmaları	3.4
Teorik en az beğenilen konular	
Şokta genel yaklaşım	1.6
Gebelikte travma	2.5
Omurga travmaları	2.6
Pratik uygulama sonuçları	
Hava yolu	3.2
Omurga stabilizasyonu	3.0
Toraks tüpü Diagnostik peritoneal lavaj	2.8
Damar yolu	2.6

Tablo 4. TRK kursiyerlerinin görev yerleri ve hekimlik dallarının dağılımı

Görev yeri	n:121 Hekimlik dışı	n:121
112 ambulans hekimi	36	Pratisyen 100
İstanbul Büyükşehir Belediyesi Ambulans hekimi	27	Aile hekimliği 7
Devlet hastanesi	10	Diş Hekimliği 7
Sağlık ocağı	8	Genel Cerrahi 4
Sağlık müdürlüğü	7	Biokimya 1
Diş Hekimliği fakültesi	7	Ortopedi 1
Tıp fakültesi	5	Anestezi 1
Eğitim hastanesi	5	
Kızılay Kan Merkezi	4	
Havalimanı	3	
İstanbul Tabip Odası	2	
Özel sektör	2	
Askeri hastane	2	
SSK dispanseri	1	
İşyeri hekimi	1	
Görevi yok	1	

TARTIŞMA

Travmalı hastanın bakım ve tedavisi her ülkede olduğu gibi ülkemizde de ciddi sorunlar ile karşı karşıyadır. Organizasyon sorunları, ekonomik yetersizlikler, görevli personelin özlük hakları sorunları bunlardan bazılarıdır. Ancak, bu derece kritik hastalara acil yardım yapması beklenen hekimlerin, bu konuda ciddi teorik ve pratik eksiklikleri olduğu bilinen bir gerçektir (2,3,8). Özellikle son iki depremde yaşadığımız gibi, kitlesel yaralanmalarda bu sorunlar özellikle bizler tarafından daha belirgin olarak hissedilmektedir (9). TRK'nın ülke çapında travma alanında hizmet veren hekimlere standardizasyon getirmesi amaçlanmıştır. Başlangıçta istek dahilinde alınan bu kurs Türk Tabipler Birliği ve T.C Sağlık Bakanlığı ile sağlanacak ilişkiler sonrasında zaman içinde zorunlu hale getirilmesi amaçlanmaktadır (4). Kursun hedef kitlesini oluşturan ve travmalı hasta bakımında görev alan ambulans hekimleri, pratisyen hekimler ile Aile hekimliği, Genel Cerrahi, Göğüs Cerrahisi, Kalp ve Damar Cerrahisi, Nöroşirürji, Çocuk Cerrahisi, Plastik Cerrahi, Ortopedi ve Travmatoloji, Acil Tıp alanında çalışan hekimlere büyük oranda ulaşılmıştır.

Kursa katılan hekimlerin tümü kurstan yararlandığını belirtmiş ve multimedya olanaklarının eklenmesi doğrultusunda istekleri olmuştur. Halen ATLS™ ECTC gibi kurslarda bu multimedya imkanları kullanılmamasına

rağmen, 2001 yılı içinde bu özellik TRK içeriğine eklenecektir. Halen ATLS'nin İngilizce olarak gerçekleştiriliyor olması uygulandığı ülkelerde yabancı dil sorununu da beraberinde getirmektedir (10). Bu önemli soruna ek olarak yüksek maliyet, bizi ülkemizde geçerli olabilecek bir kurs arayışı içine itmiştir. Travma ve Acil Cerrahi konusunda deneyimli ülke çapındaki öğretim üyelerinin yardımı ile TRK doğmuş ve ülkemizin kendi gereksinimleri doğrultusunda değişme göstermektedir.

Ali ve arkadaşlarının yaptıkları bir çalışmada, ATLS kursunu tıp fakültesi öğrencilerine uygulamışlar ve kursu alan ve almayan öğrenciler arasındaki travma hastasına yaklaşım farklılıklarını araştırmışlardır. Sonuçta, kursu alanlarda sonuçların anlamlı şekilde daha iyi olduğu belirlenmiştir (11). Ülkemizde katılımcıların artması ile birlikte bu tür araştırmalar yapmak mümkün olabilecektir. Blumenfeld ve arkadaşlarının, ATLS'ye katılmış 220 hekim üzerinde yaptıkları araştırmada, 4 yıl içinde katılımcıların %50'sinin edindikleri bilginin % 20'sini yitirdikleri belirlenmiştir (12). Ayrıca tıp alanındaki hızlı gelişmeler sebebiyle, kursun acil ile uğraşan hekimler açısından 4 yıl sonra tekrarı mantıklı bir neden kazanmaktadır. İstanbul'da gerçekleştirilen kurslarda Marmara bölgesindeki tüm eğitmenlerden destek alınmaktadır. Diyarbakır'da 2000 yılında bir eğitmen kursu ve beraberinde standart kurs gerçekleştirilmiştir. 2001 yılından itibaren standart kursların Güney Doğu Anadolu bölgesi hekimlerine 17 eğitmen tarafından verilmesi planlanmaktadır. Bu duyurular derneğin www.travma.org.tr adlı web sitesinden düzenli olarak yapılmakta ve ayrıca konu ile ilgili 200 civarında hekime elektronik posta yolu ile ulaştırılmaktadır. Kursu alan hekimlere ek önerileri sorulmakta ve gelişmelerden kendileri haberdar edilmektedir.

Sonuç olarak, TRK ülkemizde travmalı hasta bakımı ile ilgili tüm hekimlere yönelik bir standardizasyon getirmektedir. Zamanla koşullar doğrultusunda, kendi içinde bir evrim geçireceği aşikardır. TRK'nın T.C. Sağlık Bakanlığı ve Türk Tabipler Birliği tarafından zorunlu kılınması için gerekli girişimler yapılmış ve uğraşlar devam etmektedir. Bu amaçla, halen uygulama yapılmayan illerdeki Ulusal travma ve Acil Cerrahi Derneği temsilcilerini bu konuda daha aktif olmaya davet ediyoruz. TRK'nın ülke genelinde yaygınlaştırılmasının öncelikle hekimlerimize ışık tutacağı ve ardından da halkımıza ciddi yararları olacağı kanısındayız.

KAYNAKLAR

1. MacKenzie EJ, Fowler CJ. *Epidemiology*. In: Mattox KL, Feliciano DV, Moore EE. *Trauma*, 4th ed., McGraw-Hill, New York, s 21-40, 2000.
2. Taviloğlu K, Ertekin C, Türel Ö, Günay K, Güloğlu R, Kurtoglu M: İstanbul ilinde tıbbi acil yardım düzeyi ve sorunları konusunda saptama ve öneriler. *Ulusal Travma Derg* 4(2):95-

100, 1998.

3. Ağalar F, Çakmakçı M, Kavuklu B, Sayek İ. Hastaneler ar ve hastane içi kritik hasta transferinde temel ilkeler. *Ulu Cerrahi Derg* 12 (5):335-9, 1996.

4. Taviloğlu K: Travma ve resüsitasyon kursu hakkında ge bilgiler. Ertekin C, Günay MK, Kurtoglu M, Taviloğlu K. (I Travma ve Resüsitasyon Kursu Kitabı, s 7-14, Logos Basım İstanbul, 1998.

5. Alexander RH, Herbert JP: "Course overview: the purp history, and concepts of the ATLS program for physicians' *Advanced Trauma Life Support Course for Physicians Manua* 9-16, Chicago, American College of Surgeons, 3rd impressi 1995.

6. Cavina E, Neidhart JPH: *Post-graduate training in trau care and emergency surgery, 1' experimental handbook, Incon con. s.a.s. - Bologna, 1995.*

7. Trunkey DD: *Trauma. Scientific American* 249:28-1983.

8. *The organization and functioning of the Emerger Medical Assistance Services (EMA System) Strasbourg, Cour of Europe, Publications & Documents Division, ISBN 92-8: 1727-6, 1990.*

9. Taviloğlu K: Felaketlerde yarahlara yaklaşım ve hekim hizmetleri. İstanbul Tabip Odası(Ed): Depremlerde uzman hizmetleri, s 1-36, Ekspres ofset, İstanbul, 2000.

10. Ali J, Freyfogle EB, Parker RJ, et al. Overcoming langua barriers when teaching the Advanced Trauma Life Supp course. *Eur J Surg* 163 (7):483-6, 1997.

11. Ali J, Cohen RJ, Gana TJ, Al-Bedah KE. Effect of t Advanced Trauma Life Support program on medical studen performance in simulated trauma patient management. *Trauma* 44 (4):588-91, 1998.

12. Blumenfeld A, Abraham BA, Stein M, et al. Cogniti knowledge decline after Advanced Life Support courses. *Trauma* 44 (3):513-6, 1998.

Teşekkür: Çeşitli kurslarda eğitmen olarak görev al aşağıda isimleri belirtilmiş olan değerli öğretim üyeleri meslektaşlarımıza teşekkürü bir borç biliriz.

Acar Aren, Adnan Ceviz, Adnan İşgör, Ahmet Kapukay Cemal Özçelik, Cüneyt Şar, Ertuğrul Gazioğlu, Feza Eki Halil Özgüç, İbrahim Taçyıldız, İmdat Elmas, İrfan Coşku Mehmet Kurtoglu, Murat İmer, Neslihan Cabioğl Oğuzhan Büyükgözü, Ömer Faruk Akıncı, Ömer Türe Selçuk Otçu, Serdar Kemaloglu, Serdar Necmioğlu, Tayfu Yücel, Yaşar Tıraşçı, Yunus Söylet, Yüksel Arkan